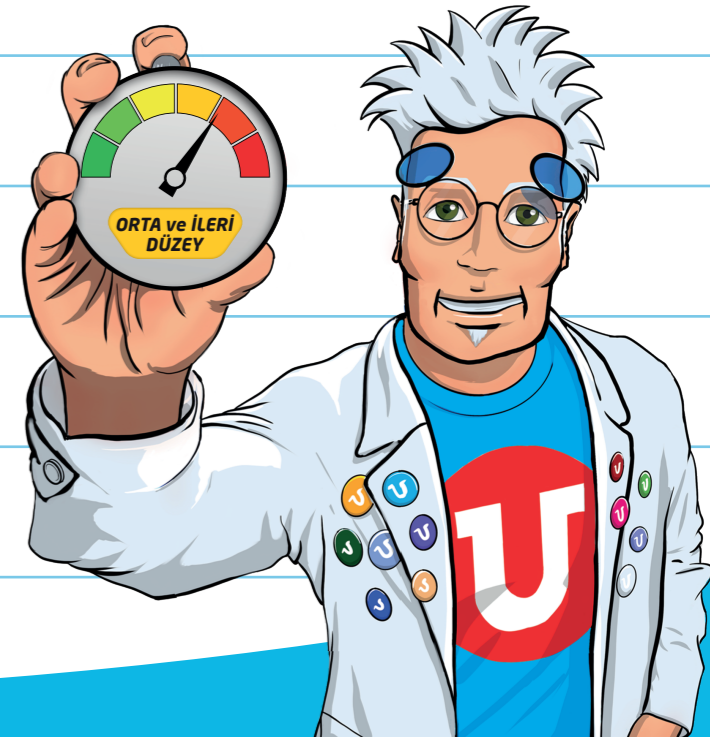

2.ÜNİTE

U

TYT Orta ve İleri Düzey Coğrafya Soru Bankası

İklim Bilgisi: Basınç Etkenleri

ABONE
OL

ERTAN VARLIK

İKLİM BİLGİSİ: BASINÇ ETKENLERİ

Atmosfer Basıncı ve Rüzgarlar

Termik Etkenler

Dinamik Etkenler

ATMOSFER BASINCI VE RÜZGARLAR

- Atmosferi meydana getiren gazlar dağılmadan Dünya'nın çevresinde kalabildiklerine göre bunlar yerçekiminden etkileniyordur. Bu durumda bu gazların bir ağırlıkları ve yere uyguladıkları bir basınçları olacaktır.
- Havanın uyguladığı bu basınç yer ve zamana göre değişir.

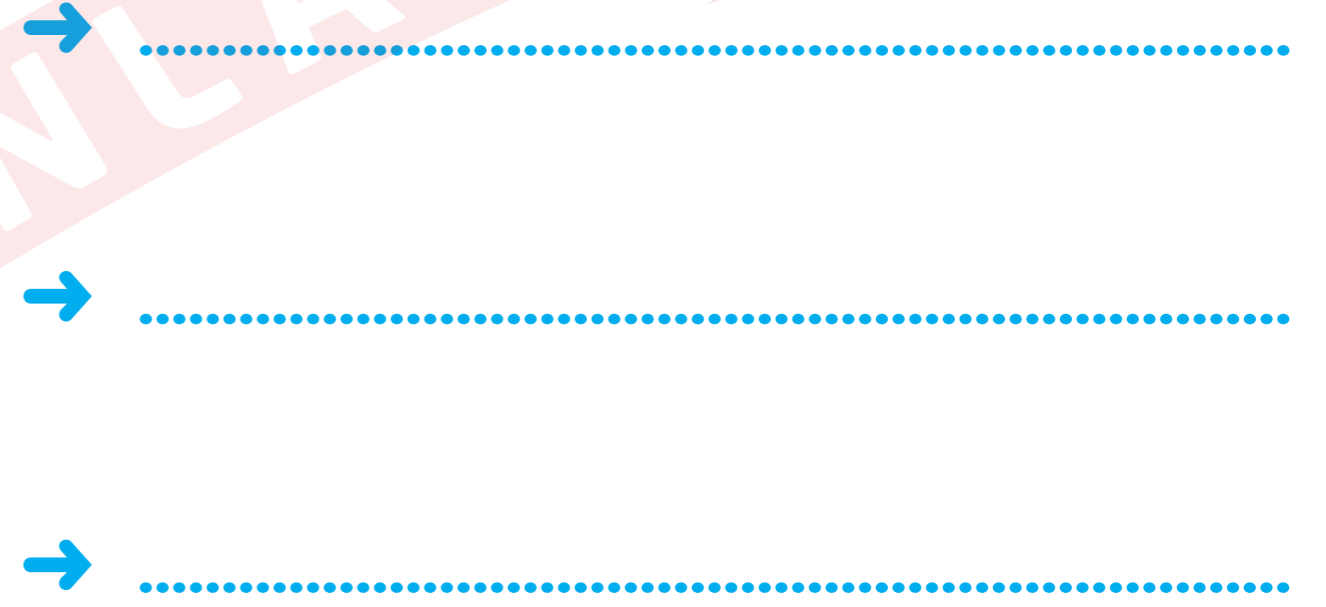
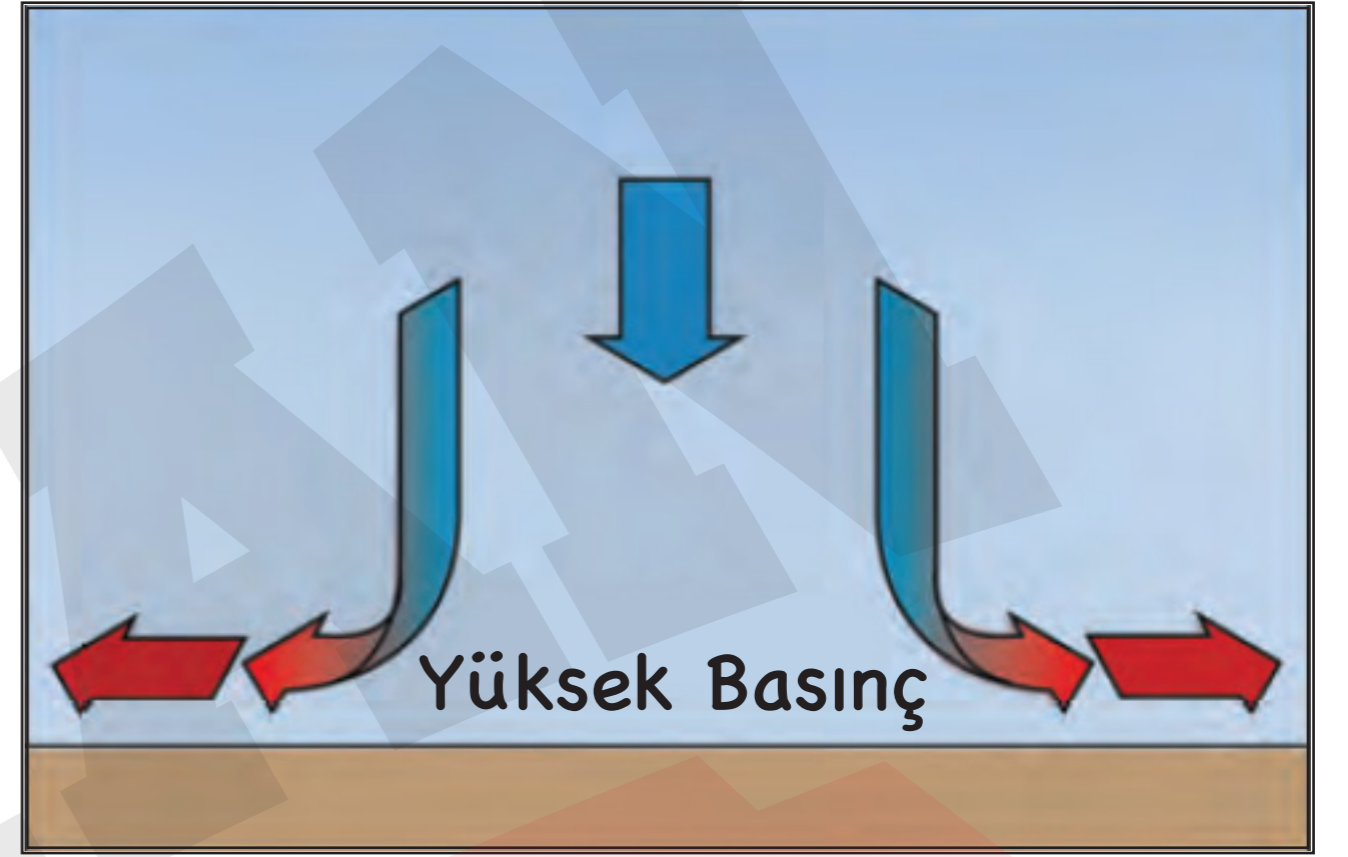
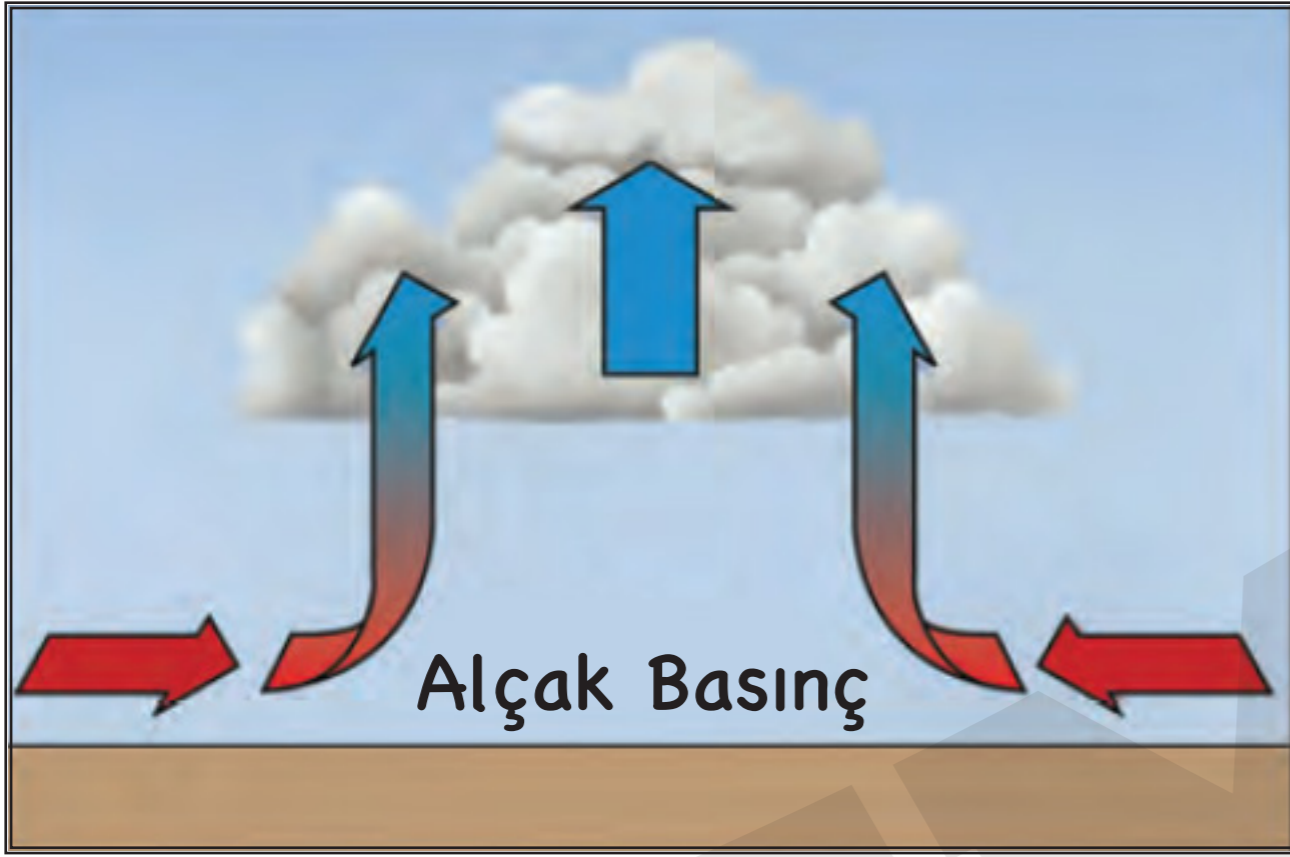

- 45° enleminde, 0°C sıcaklıkta, 0m. yüksekliğindeki bir ortamda havanın uyguladığı basınç 1013mb. dir. Bu değer normal basınç olarak değerlendirilir.
- Enlem arttıkça atmosfer basıncı artar. Çünkü yerçekimi artmaktadır.
- Yükseklik arttıkça atmosfer basıncı azalır. Çünkü havanın yoğunluğu azalır.

→ Sıcaklık arttıkça atmosfer basıncı azalır. Çünkü havanın yoğunluğu azalır.

- Atmosfer basıncının oluşmasında sıcaklık değerlerinin düşük ya da yüksek olmasına bağlı olarak meydana gelen **termik** etkenler ve eksen hareketinin neden olduğu sapmalardan dolayı meydana gelen **dinamik** etkenler söz konusudur.

TERMİK ETKENLER

Termik Alçak Basınç

- ➡ Yeryüzünde sıcaklık yüksek
- ➡ Isınan hava genişler, hafifler yükselir.
- ➡ Termik alçak basınç alanı oluşur.

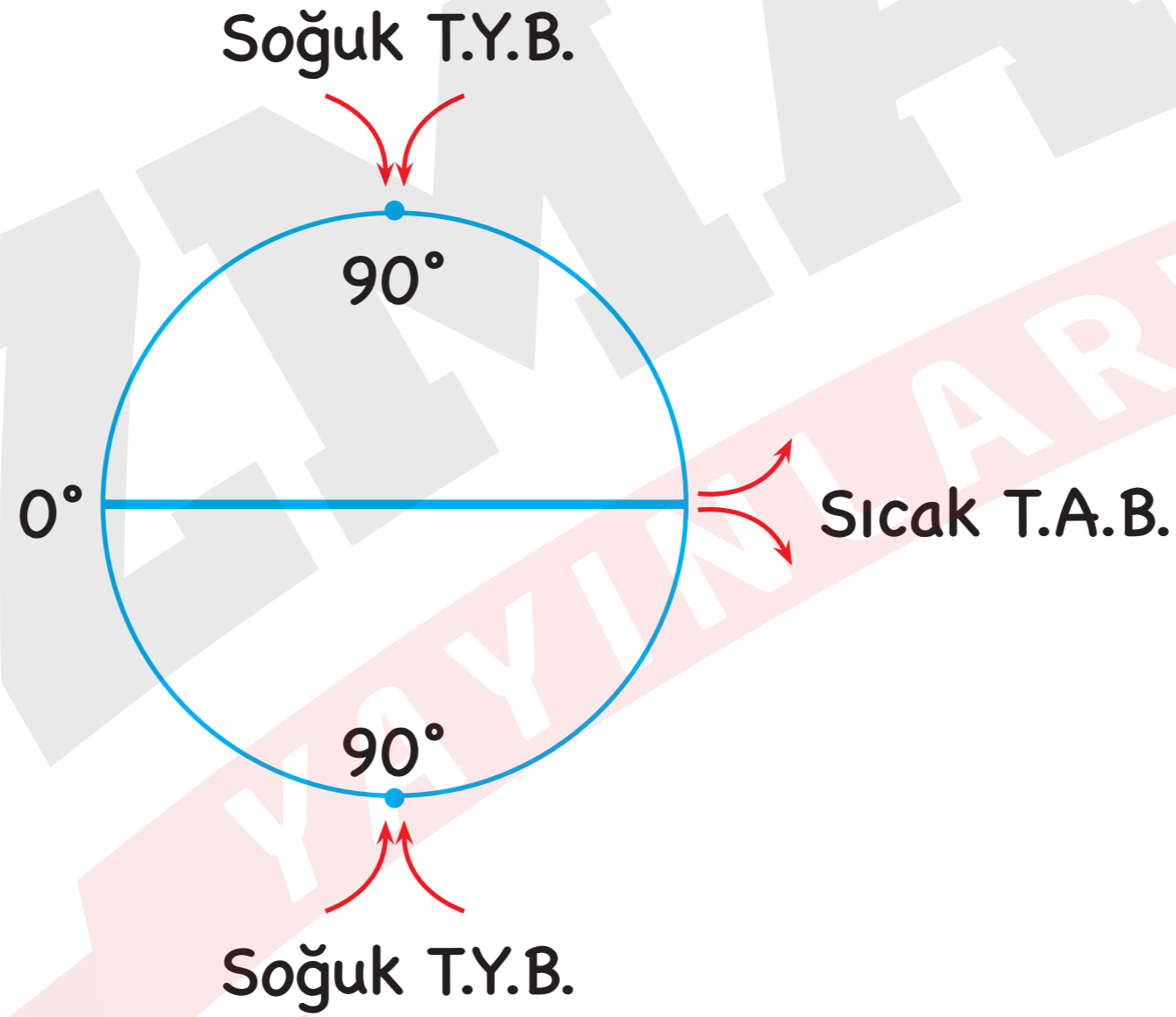

Termik Yüksek Basınç

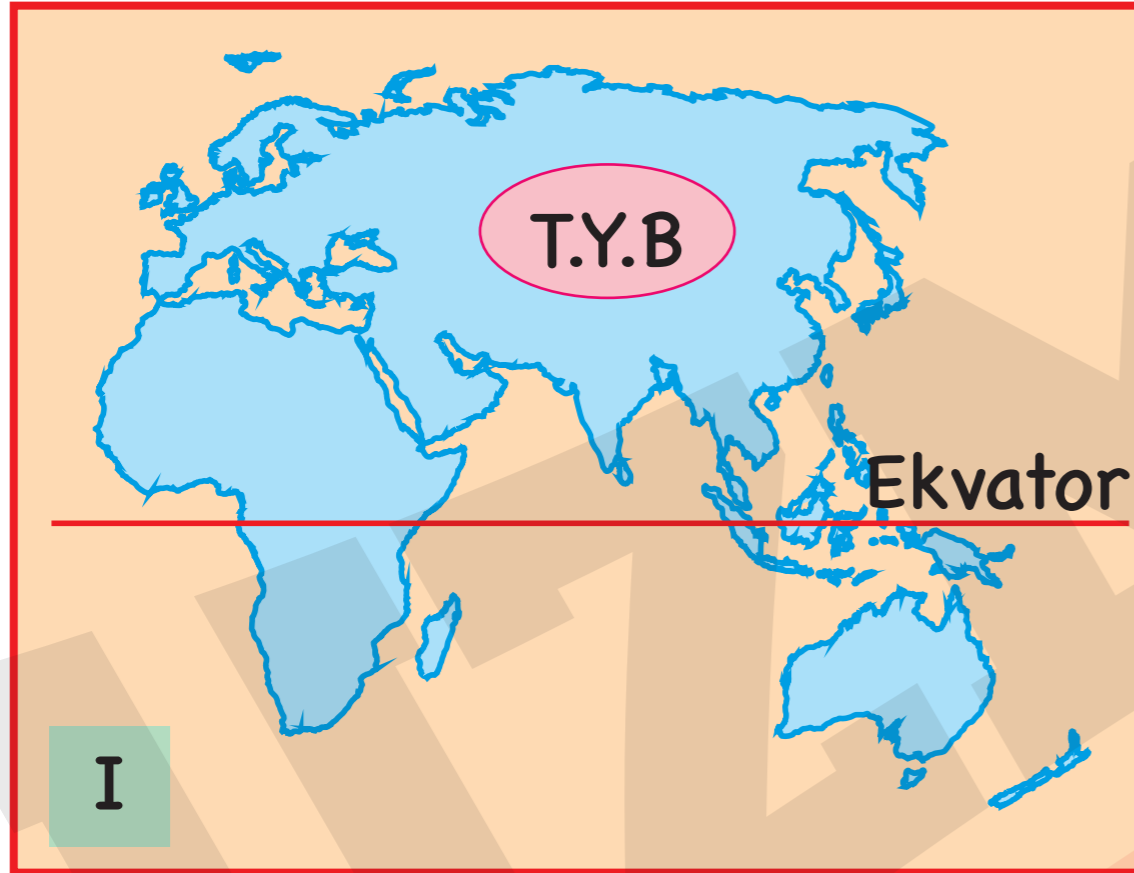
- ➡ Yeryüzünde sıcaklık düşük
- ➡ Soğuyan hava yoğunlaşır, ağırlaşır, alçalır.
- ➡ Termik yüksek basınç alanı oluşur.

a) Sürekli termik basınçlar

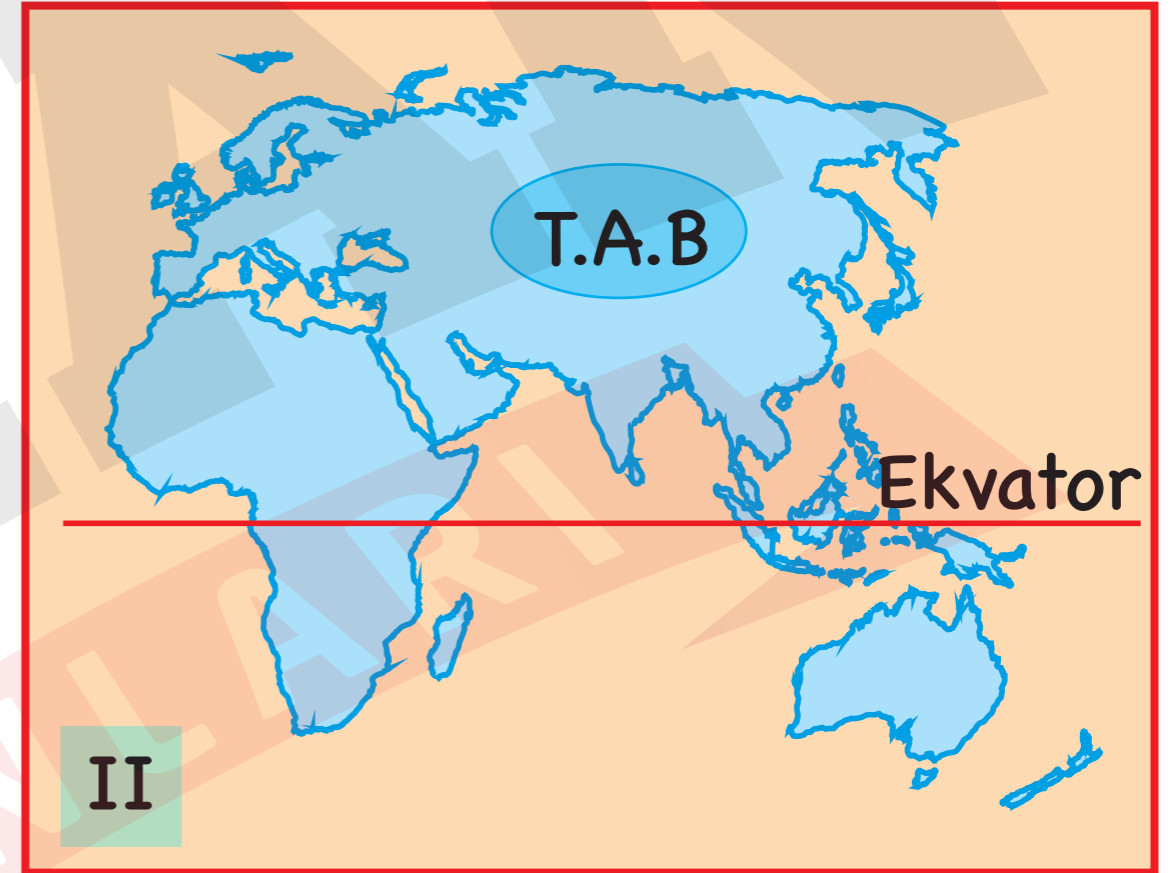
- Ekvator üzerinde yıl boyu etkili termik alçak basınç
- Kutuplarda yıl boyunca etkili termik yüksek basınç koşulları etkilidir.

b) Yıllık sıcaklık değişimine bağlı olarak özellikle Asya Kıtası i kesimlerinde basınç koşulları mevsimsel olarak değişir.

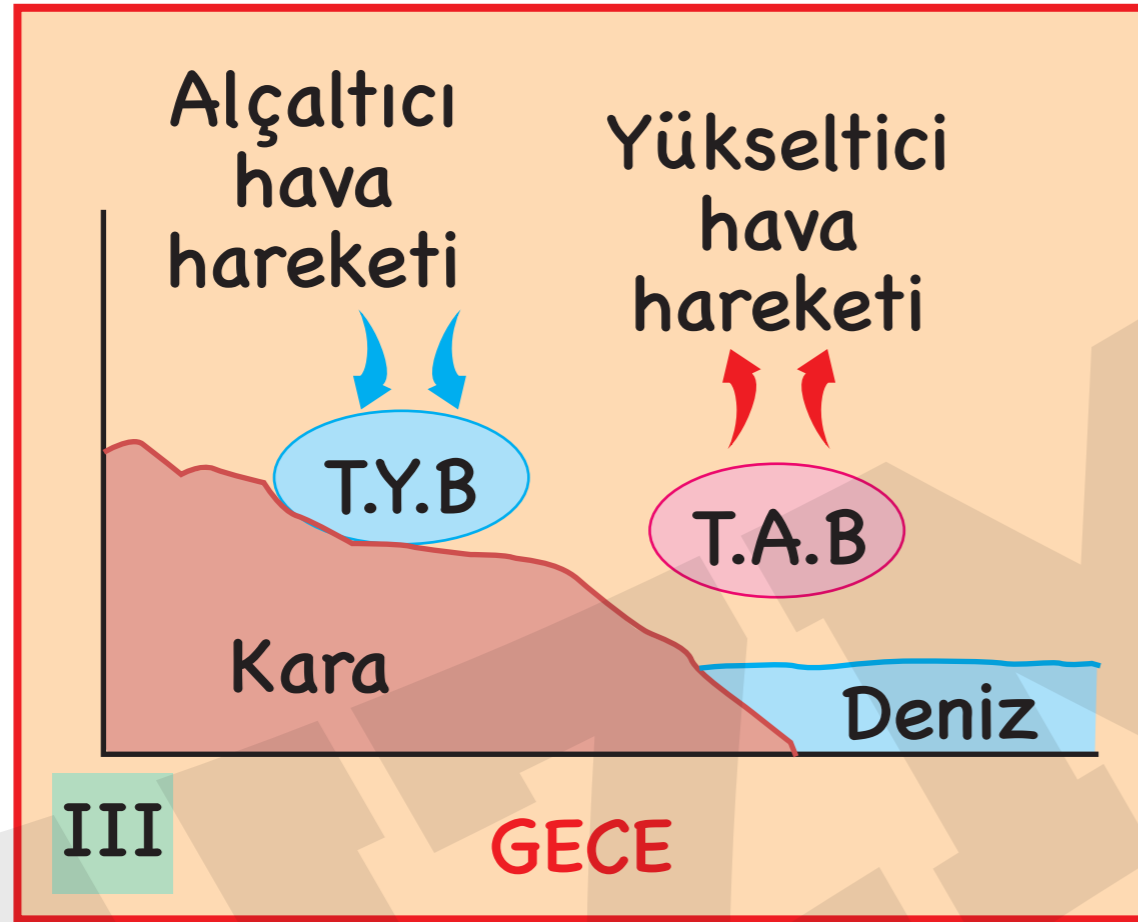

Ocak ayı, Asya'da sıcaklık düşük termik yüksek basınç alanı oluşur.

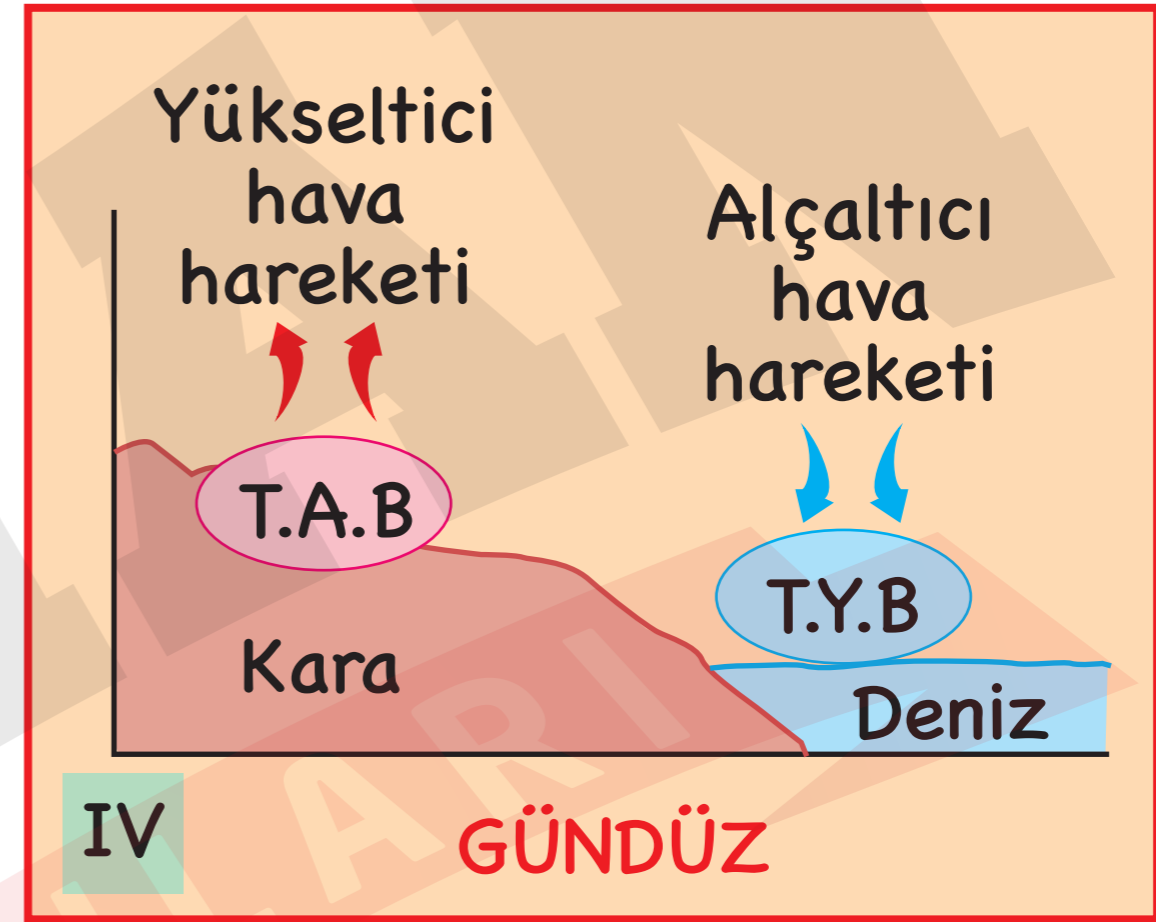

Temmuz ayı, Asya'da sıcaklık yüksek termik alçak basınç alanı oluşur.

c) Günlük sıcaklık değişimine bağlı ortaya çıkan termik basınç merkezleri

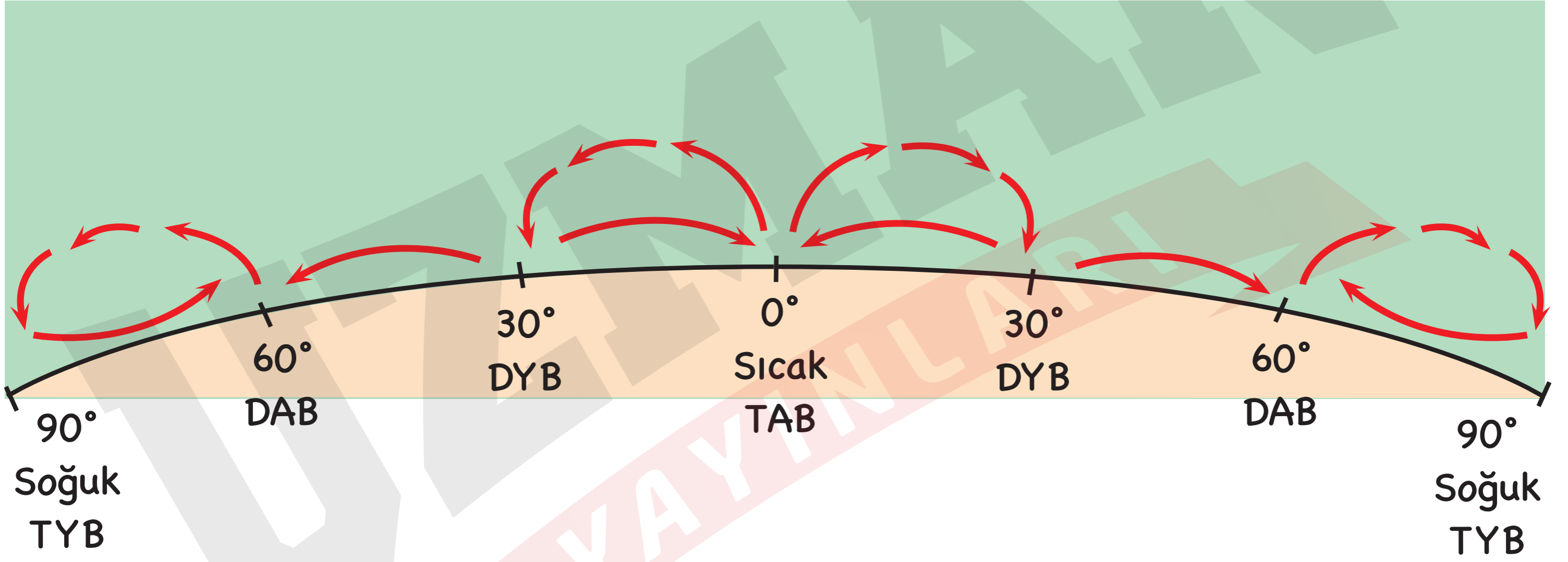
Karada sıcaklık düşük, termik yüksek basınç koşulları oluşur. Deniz ılık, termik alçak basınç koşulları oluşur.

Karada sıcaklık yüksek, termik alçak basınç koşulları oluşur. Deniz serin, termik yüksek basınç koşulları oluşur.

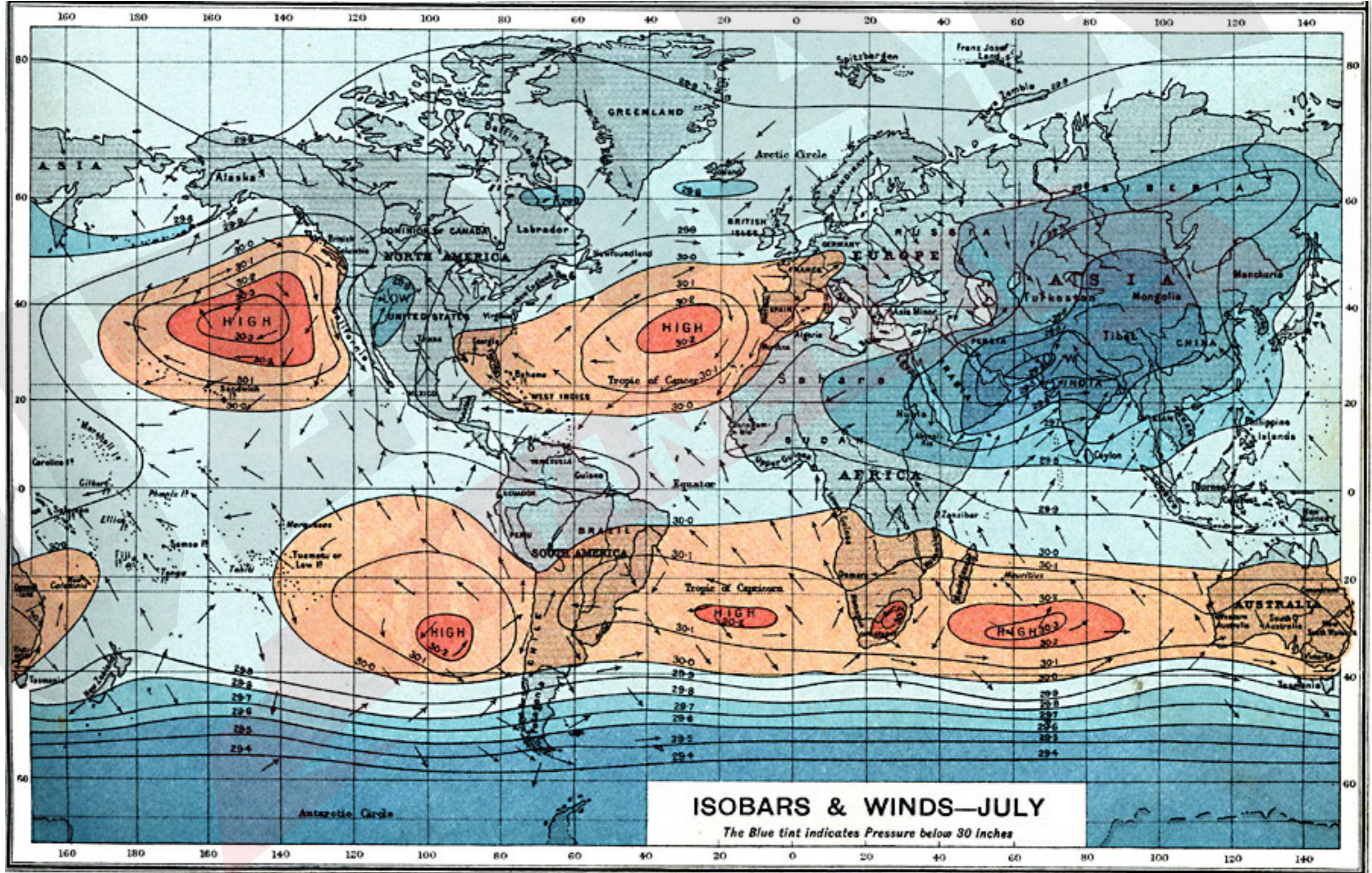
DİNAMİK ETKENLER

- Eksen hareketi hava akımlarının yön sapmasına uğramasına neden olur. Bu sapmalar 30° ve 60° enlemleri üzerine yerleşmiş DİNAMİK BASINÇ alanlarının oluşmasına neden olmuştur.
- 30° kuzey ve güney enlemleri üzerinde yüksek basınç
- 60° kuzey ve güney enlemleri üzerinde alçak basınç
- Bu basınç alanları varlığını yıl boyunca korurlar.

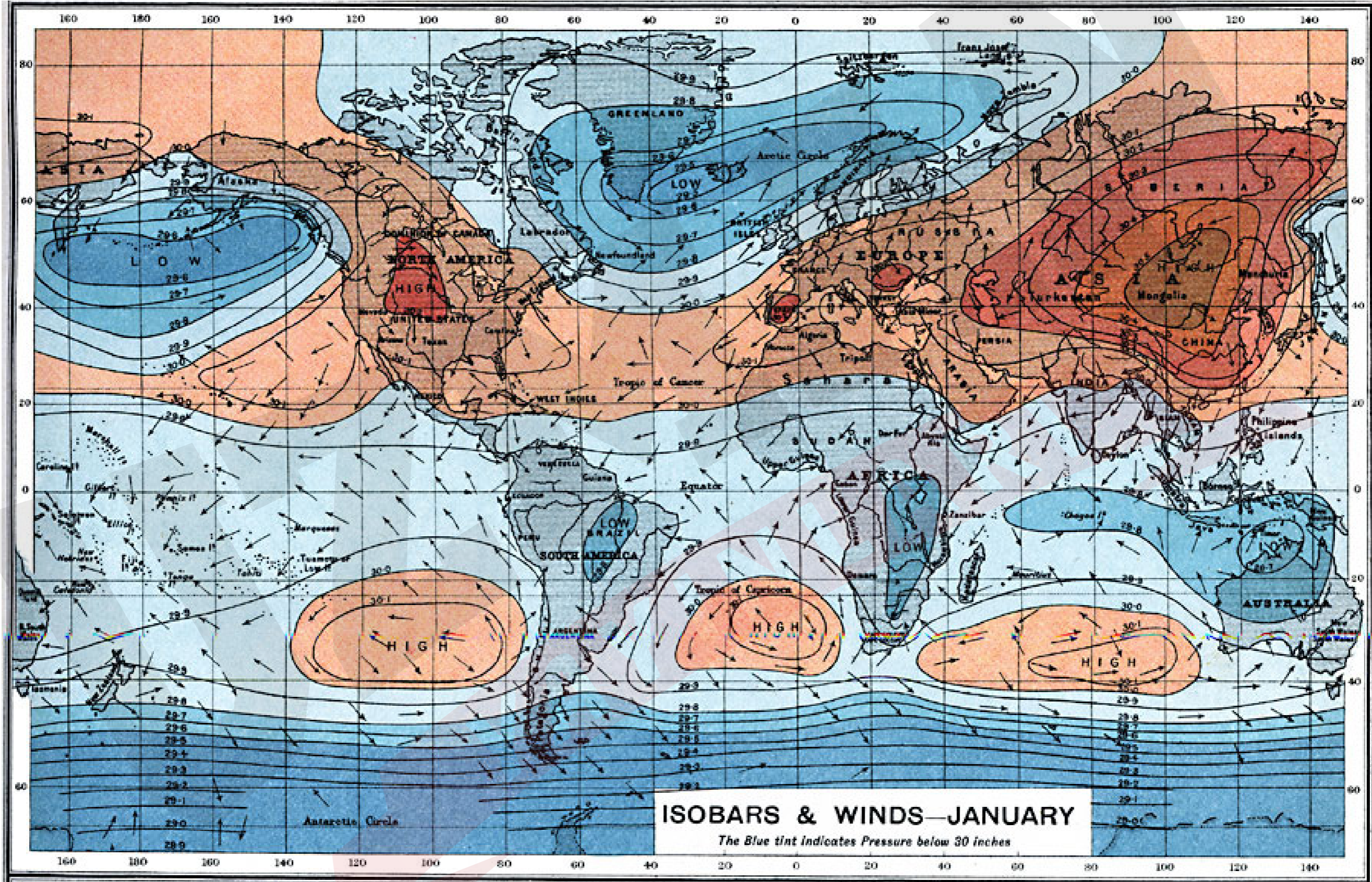

BASINÇ MERKEZLERİNİN YERYÜZÜNDEKİ DAĞILIMI

DÜNYA TEMMUZ AYI BASINÇ (İZOBAR) HARİTASI

DÜNYA OCAK AYI BASINÇ (İZOBAR) HARİTASI

Örnek:

Ekvator çevresinde sıcaklık yıl boyunca yüksek olduğundanI..... alanı etkili iken, kutup çevresinde ise sıcaklık yıl boyunca düşük olduğundanII..... alanı etkilidir.

Yukarıdaki cümlede numaralandırılmış boşluklara aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- I
-
- A) termik alçak basınç
B) termik yüksek basınç
C) dinamik alçak basınç
D) dinamik yüksek basınç
E) termik yüksek basınç

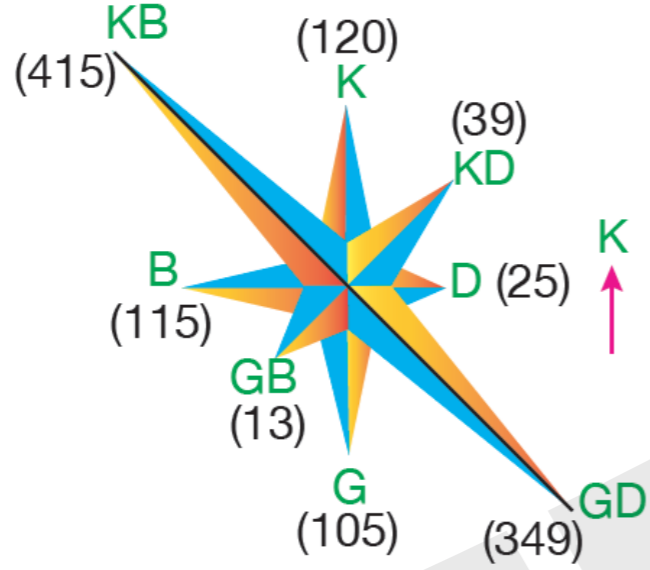
- II
-
- termik yüksek basınç
dinamik alçak basınç
dinamik yüksek basınç
dinamik alçak basınç
termik alçak basınç

Örnek:

Aşağıdakilerden hangisi bir merkezde yıl boyunca yüksek basıncın etkili olduğunu kanıtlar?

- A) Yıllık sıcaklık farkının yüksek olması
- B) Kuzey Yarım Küre'de yer alması
- C) Yıl boyunca bulutluluk oranının yüksek olması
- D) Mevsimlerin belirgin olarak yaşanması
- E) Yıl boyunca nem açığının fazla, yağış ihtimalinin az olması

Örnek:

Yukarıda bir yörenin yıllık ortalama rüzgar frekans gülü verilmiştir.

Buna göre, bu yöre ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Kuzey Yarım Küre'de yer almaktadır.
- B) Ortalama yükseltisi azdır.
- C) Kuzey sektörlü rüzgarlar sıcaklığı düşürmektedir.
- D) Çevresindeki yer şekillerinin uzanış doğrultusu kuzeybatı güney doğudur.
- E) Kuzeyinde yüksek dağlar, güneyinde alçak düzlükler bulunmaktadır.